

§ 110 Val och fyllnadsval till Läronämnden

ORDFÖRANDE KARIN PERERS:

Det är två platser som är fria att disponera i Läronämnden, dels med anledning av en vakans, enligt kyrkomötets beslut i november 2013, dels en vakans med anledning av avsägelse. Jag lämnar ordet till valberedningens ordförande.

LEIF NILSSON:

Fru ordförande, ledamöter och åhörare! Valberedningens förslag när det gäller kyrkomötets Läronämnd är Eva-Lotta Grantén och Håkan Möller.

BERTIL MURRAY:

Frimodig kyrka nominerar till Läronämnden biskop emeritus Carl Axel Aurelius. Han omnämndes av flera nomineringsgrupper som en mycket stark kandidat för ett år sedan, då val till Läronämnden avsågs att hållas också på den här posten. Som tidigare biskop i Göteborgs stift och dessförinnan som kyrkosekreterare har han redan erfarenhet av Läronämndens arbete. Hans meritlista är oerhört omfattande. Carl Axel Aurelius är professor och lutherforskare med mycket stor internationell aktning, en av de främsta inom den lutherska kyrkogemenskapen. De två största enskilda händelser som är planerade under innevarande mandatperiod är beslutet om ny kyrkohandbok och reformationsjubileet 2017. På grund av sin omfattande och djupa kompetens har Carl Axel Aurelius utsetts till ordförande i den internationella grupp som nu förbereder reformationsjubileet. Han skulle kunna ge ett ovanligt substantiellt bidrag till Läronämnden i arbetet med såväl reformationsjubileet som med den planerade nya kyrkohandboken. Att förbigå Carl Axel Aurelius skulle för vår lutherska kyrkogemenskap och omvärld sända en mycket anmärkningsvärd signal. Några biskopar har uttryckt uppfattningen att pensionerade kollegor inte bör beredas plats i Läronämnden. Den uppfattningen företräds dock inte av alla i biskopskollegiet. För kyrkomötet borde en grupp biskopars tveksamhet i denna fråga vara ett i sammanhanget irrelevant argument. Den kommande omröstningen är sluten. Det betyder att var och en har möjlighet att rösta helt efter sin övertygelse. Må var och en ta detta ad notam. I demokratins förutsättningar ligger bevarad valhemlighet. Rösta efter din alldeles personliga övertygelse men i medvetande om att få personer kan överträffa Carl Axel Aurelius kompetens.

BISKOP RAGNAR PERSENIUS:

Fru ordförande, ledamöter och biskopar! Jag vill ge en principiell kommentar till Läronämndens sammansättning, närmare bestämt om en pensionerad biskop kan eller snarare bör väljas till att bli en av de åtta ledamöter som kyrkomötet fritt väljer. Som bekant är ju de tjänstgörande biskoparna den enda grupp som självskrivet ingår i nämnden och det är av konstitutionella skäl, dvs. har med biskoparnas uppdrag i kyrkan att göra. Jag vill först säga att biskopsmötet inte tagit ställning i frågan; jag har blivit ombedd att belysa den. Vilka som väljs till Läronämnden är inte biskoparnas sak utan kyrkomötets. Den principiella möjligheten att en pensionerad biskop med teologisk sakkompetens skulle väljas har aldrig prövats eller varit föremål för beredning, men det borde den nog bli. Ingen har väl tidigare tänkt på att någon annan biskop än de tjänstgörande skulle ingå. Bakom kyrkomötets val av åtta ledamöter ligger ju att Läronämnden behöver bred kompetens och förankring och säkra företrädare för både präster och lekfolk. Det finns anledning att vara betänksam om antalet biskopar ökar och att de sitter på olika mandat. Särskilt tydligt skulle

det bli om tjänstgörande biskopar i biskopsmötet skulle använda sig av den möjlighet som numera finns att driva igenom en bordläggning av ett lärobeslut. När det sedan ska beredas i Läronämnden inför kyrkomötets beslut skulle det finnas två typer av biskopar som ska ta ställning. Kyrkoordningen ger kyrkomötet befogenhet att välja fritt. Principfrågan skulle dock behöva belysas oavsett hur valet blir denna gång.

BO HANSON:

Man kan ha synpunkter på valberedningens förslag och det skulle jag kunna artikulera ett antal sådana. I detta fall är det tydligen en kvinna som är prästvigd och som riskerar att inte bli vald. Jag tycker att det vore mycket olämpligt. Det är inte bara en fråga om kompetens, utan om att representera olika saker. Jag tycker att det vore mycket olämpligt om vi nu väljer bort den kandidat som valberedningen har föreslagit.

DAG SANDAHL:

Fru ordförande! Det är en väldigt konstig ämbetsmagi kring biskopar. Det är som om de får en vigning som förtar allt annat. Det tror inte jag. Är man professor i systematisk teologi, så är man det. Själva vigningen förtar inte den kompetensen. Bo Hanson försöker spela ut det gamla kära kortet, ingen vet vem som inte kommer att få en röst om det finns tre röster. Det som har besvärat mig i den här härvan – jag satt ju med i den förberedande valberedningen där vi hade enighet om Carl Axel Aurelius namn – det är ryktet som gick om att biskoparna inte vill ha med Aurelius. Vi försökte med upprepade frågor få reda på vem som har sagt detta, men ingen ville stå för uppgiften och på den uppgiften åkte Carl Axel Aurelius namn bort. Nu ska vi, som Bertil Murray sa, samla oss till ett Lutherjubileum och vi har en internationellt erkänd auktoritet som vi skulle kunna ha nytta av. Två sorters biskopar, säger biskopen i Uppsala. Ja, det är väl utmärkt. Bättre med två sorters biskopar än en samling enfaldiga biskopar. Carl Axel Aurelius var också kyrkosekreterare. Han har den omfattande kompetens som jag menar att vi ska ha de här åren, sedan är han förbrukad och ställs åt sidan. Det exceptionella just nu är det här märkliga ryktet som cirkulerade och som fick hans namn att lyftas bort. Det fanns uppenbarligen ingen substans i det hela, mer än att Ragnar Persenius nu är lite lätt nervös. Men vad är han nervös för? Det går att sitta med Carl Axel Aurelius på ett seminarium likaväl som det går att sitta med Ragnar Persenius på ett seminarium. Det senare har i alla fall jag haft glädje av. Jag menar alltså att Carl Axel Aurelius är namnet.

BISKOP RAGNAR PERSENIUS (REPLIK):

Jag diskuterade inte en personfråga och egentligen inte heller en kompetensfråga. Jag diskuterade enbart en konstitutionell fråga, som vi aldrig har belyst ordentligt. En anledning till att jag ställer mig upp och försöker belysa den är bl.a. just det som du Dag Sandahl tar upp, nämligen att rykten har florerat. Det är väldigt viktigt att klargöra att biskoparna som kollektiv inte har tagit ställning och anser inte heller att man vid detta kyrkomöte ska lägga sig i valet, men vi vill ändå understryka att hela komplexet aldrig har blivit principiellt belyst. Det skulle behövas oavsett hur valet utfaller.

DAG SANDAHL (REPLIK):

Fru ordförande! Det Ragnar Persenius nu sa kunde jag inte ha sagt bättre själv. Följden blir förstås att vi ställer väl till det konstitutionella som gör att vi får fundera över hur vi ska ha det framöver, bara vi räddar de följande åren fram till 2017 när vi behöver ha den här expertis som Carl Axel besitter.

KRISTINA BACKE:

Jag vill bara påtala att Eva-Lotta Grantén är lutherforskare och en mycket kompetent kvinna, så vi kan rekommendera henne med varm hand.

MIKAEL ESKILANDERSSON:

Jag skulle vilja att vi skjuter upp den här punkten till i morgon, att vi ajournerar den eller tar upp den i morgon igen, för jag skulle vilja att min egen grupp får möjlighet att diskutera det här eftersom det kommit upp som ett nytt förslag på kyrkomötet. Vi har inte haft möjlighet att diskutera det i gruppen. Mitt förslag är att vi skjuter upp punkten till i morgon. Är det möjligt?

ORDFÖRANDE KARIN PERERS:

Det är en ordningsfråga som jag kommer att ställa i särskild prövning. Nu är det så att det här ärendet är uppskjutet. Det skulle ha fattats beslut redan i november 2013. En plats var vakant och det fanns inget förslag från valberedningen. Det har varit tydligt annonserat att det här ärendet skulle komma, så det kan inte vara någon överraskning.

Vi låter diskussionen gå vidare.

TORGNY LARSSON:

Fru ordförande! Jag tycker att det är väldigt ointressant om någon biskop någonstans säger någonting om det, vid det och det tillfället, som Dag Sandahl säger. Det är, som Ragnar Persenius säger, en principiell fråga. Den nuvarande ordningen är väl avvägd, och vi som har varit med länge här minns första perioden 1983–85 då det fanns två olika typer av biskopar, dels så att säga vanliga biskopar, dels tre biskopar som var valda som ledamöter och med rösträtt. Det var ingen bra ordning. Vi rättade till det så småningom. Ska man göra en förändring måste man tänka på att avsikten när man inrättade Läronämnden dels att det var självklart att biskoparna skulle vara representerade, dels att det även skulle finnas annan kompetens. Det är säkert ingen som känner Carl Axel Aurelius som anser att han inte skulle ha god kompetens. Det är inte vad frågan gäller. Nuvarande ordning är väl avvägd och jag instämmer i valberedningens förslag och i tillämpliga delar i det som biskop Ragnar Persenius har sagt.

DAG SANDAHL (REPLIK):

Fru ordförande! Bara en kort replik. Jag var också med när det begav sig. Det är ju faktiskt så att vi ska ha den expertis som kan fastställa vad som är Svenska kyrkans lära för att ge kyrkomötet vägledning. Läronämnden ersätter den sammansättning som fanns i det gamla kyrkomötet där Läroämbetet slog vakt om läran och med sitt veto kunde stoppa förändringar av kyrkans lära. Läronämnden kom till för att se till att det fanns sakkunskap så att kyrkomötet inte skulle kunna dra iväg bort från kyrkans lära, och då måste man väl ta vara på sakkunskap, de bästa. Det är lite skillnad på att vara forskare om luthersk teologi och att vara lutherforskare. Det är inte ett 500-årsjubileum av luthersk teologi vi firar utan ett Lutherjubileum och inte av den efter Luther konstruerade teologin.

EVELINA JOHANSSON:

Jag tycker uppriktigt sagt att det är näst intill pinsamt att ämbetsfrågan spelas ut som ett argument för vem som ska inväljas i Läronämnden, i synnerhet som det ställs frågor kring det faktum att om man är en pensionerad biskop praktiskt taget skulle diskvalificeras från val. Om Eva-Lotta Grantén är präst är inte det i så fall också minst lika graverande om det nu är en fråga om hur sammansättningen ska vara mellan ämbetsbärare och lekmän i Läronämnden, vilket jag personligen tycker är irrelevant. Att spela ut ämbetsfrågan i detta är ett billigt knep och näst intill en förolämpning mot kvinnliga präster, för jag har aldrig märkt att det gjorde mig vare sig visare eller ovisare, och jag undrar om det ska stå på mitt CV. Vad slår det ut då? Slår det ut en professur, slår det ut en liten examen eller en stor examen? Hur ska det värderas i förhållande till övriga meriter? Det är ett barockt argument och det hör inte hemma i en seriös diskussion om kompetens för Läronämndens arbete.

BO HANSON:

Jag tror inte att Läronämnden ska avgöra jubileumsutformningen. Om jubileumsplaneringen kommer att skickas till Läronämnden för yttrande innan vi utser någon till att uttala pinsamheter, så får vi tänka efter. Det kanske finns fler saker som är pinsamma i detta ärende.

EVELINA JOHANSSON (REPLIK):

Jag är förvirrad. Jag förstår inte exakt i vilket avseende Bo Hansons uttalande är en replik på mitt anförande. Jag har inte alls diskuterat reformationsjubileet, utan endast användandet av kön i kombination med prästvigning som ett argument för kompetens vad gäller val till Läronämnden.

BO HANSON (REPLIK):

Om du behöver lite hjälp i den frågan så kan jag berätta att mitt inlägg avsåg att ifrågasätta motiven hos de som talar för Carl Axel, att ifrågasätta om motivet är att det viktiga är att få in ytterligare en biskop. Motivet tror jag är ett annat.

EVELINA JOHANSSON (REPLIK):

Eftersom Bo Hanson nekar till att tala öppet, kan jag ge ord åt att jag antar att Bo Hanson avser att misstänkliggöra nomineringen av Carl Axel som att vara en frukt av motståndet mot prästvigda kvinnor. Tillsammans med min nomineringsgrupp förordar jag Carl Axel, och jag lämnar åt var och en i salen att använda sitt eget förnuft till att bedöma hur det matchar Bo Hansons insinueringar.

BISKOP RAGNAR PERSENIUS (REPLIK):

Fru ordförande, ledamöter och biskopar! Jag känner behov av att ta upp den principfråga, Evelina, som du tar upp när du talar om ämbetsfrågan. Den konstitutionella frågan är kopplad till biskopars uppdrag och ställning i kyrkomötet och hur lärofrågor avgörs. Det har hela tiden från första början och även i den tidigare Läronämnden från kyrkomötets reformering 1983 varit självklart att kyrkomötet skulle välja både de som är vigda till präster, diakoner och de som inte är vigda, så att säga, till Läronämnden. Det finns inte på det sättet en ämbetsfråga rent konstitutionellt.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 112.